

Opracowanie:
BIURO PREWENCJI I RUCHU DROGOWEGO
KOMENDY GŁÓWNEJ POLICJI

Redakcja, skład i druk:
Wydział Wydawnictw i Poligrafii Centrum Szkolenia Policji
w Legionowie

© Copyright by Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
Warszawa 2007

ISBN 978-83-89999-29-0

Wydawnictwo Centrum Szkolenia Policji w Legionowie
Zam. nr 18/2007; nakład 2000 egz.

Spis treści

1. Bezpieczeństwo w miejscu zamieszkania i miejscach publicznych	5
1.1. Włamania do mieszkań	5
1.2. Oszustwa	6
1.3. Kradzieże kieszonkowe	7
1.4. Napady	9
1.5. Kradzieże w miejscach wypoczynku	11
2. Bezpieczeństwo w środkach komunikacji publicznej. Bezpieczna podróż autobusem, pociągiem i samolotem	12
3. Przemoc w rodzinie	15
3.1. Podstawowe informacje o przemoc domowej	15
3.2. Przemoc domowa a prawo	16
3.3. Przemoc domowa a stereotypy	18
4. Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży	19
4.1. Przemoc i agresja	19
4.2. Przestępczość wśród dzieci i młodzieży	20
5. Patologie wśród dzieci i młodzieży	21
5.1. Narkotyki	21
5.2. Alkohol	23
6. Bezpieczeństwo w ruchu drogowym	26

1. Bezpieczeństwo w miejscu zamieszkania i miejscach publicznych

1.1. Włamania do mieszkań

Co powinieneś wiedzieć?

- **Włamywacz najczęściej wchodzi drzwiami** – próba wejścia do obiektu (mieszkania) przez okno, balkon, okienko w piwnicy będzie przez przypadkowego obserwatora natychmiast zakwalifikowana jako działanie przestępcze. Włamywacz wybierze więc drzwi, w których zamki może otworzyć szybko i cicho.
- **Włamywacza mogą odstraszyć i zniechęcić:**
  - wygląd solidnie wykonanych drzwi (dobry skutek dają drzwi podwójne);
  - solidne, atestowane zamki;
  - dobry system alarmowy;
  - wzmocnienia: blokady przeciwwłamaniowe, drzwi obite blachą (konieczność stosowania hałaśliwych narzędzi), zapornica drzwiowa (łańcuch umożliwiający uchylenie i blokowanie drzwi), wziernik (wizjer).

Pamiętaj!

Zwróć uwagę na nieznaną Ci osoby, kręcące się po klatkach schodowych i w pobliżu domu – na podwórzu czy ulicy. Zainterесuj się nimi, zapytaj kogo szukają, dobrze im się przyjrzyj, abyś zachował w pamięci ich twarze, sylwetki i ubiór. Twoje spostrzeżenia mogą okazać się bardzo pomocne przy ustalaniu tożsamości włamywaczy.

Dobre rady

- Współdziałaj zawsze z sąsiadami, zwracaj uwagę także na ich mieszkanie i dobytek. Podczas nieobecności sąsiadów zainterесuj się bliżej „odwiedzającymi” ich obcymi osobami. Staraj się ustalić przyczynę pukania, stukania, szczekania psa.
- Nie toleruj w swoim bloku istnienia melin pijackich – tam rodzą się przestępcze pomysły zdobycia łatwych pieniędzy.

- Wychodząc z domu, nie zostawiaj śladów wskazujących na nieobecność, a gdy wyjeżdżasz na urlop, przekaz sąsiadowi klucz, aby mógł zapalić światło w Twoim mieszkaniu (domu), pobrać pocztę ze skrzynki na listy itp.
- Sprawdzaj tożsamość i wiarygodność nieznajomych osób próbujących złożyć Ci niezapowiedzianą wizytę.
- Unikaj zawierania przypadkowych znajomości.
- Zainstaluj domofon, jeśli to jest możliwe.
- Jeśli mieszkasz na osiedlu domków jednorodzinnych, stwórz z najbliższymi sąsiadami system wzajemnej ochrony, przełam pierwszy barierę milczenia i izolacji.
- Niezależnie od tego, czy jesteś ofiarą, czy świadkiem przestępstwa, jak najszybciej staraj się zawiadomić Policję. Prawdopodobieństwo ujęcia sprawcy zależy od czasu, jaki upłynął od zdarzenia do wezwania Policji. Dzwoniąc na Policję, masz prawo zachować anonimowość.

ZAUF AJ SĄSIADOM I POLICJI!!!

Zapamiętaj numer: 997

1.2. Oszustwa

Z kronik policyjnych

Kilka dni przed świętami wielkanocnymi zadzwonił domofon. Starszy pan usłyszał w słuchawce ciepłe i miłe kobiece głosy. Nieznajome poinformowały, że przyszły zwrócić nadpłatę za wodę. Gospodarz, nie upewniając się skąd są kobiety, wpuścił je do środka. Tam usłyszał, że dostanie 50 zł zwrotu za wodę. Oszustki dały mu 200-złotowy banknot. Mężczyzna poszedł do pokoju po pieniądze. Z saszetki wyjął 150 zł, wydał resztę, a otwartą torbę położył na stole. Gdy poszedł z jedną z kobiet do łazienki sprawdzić stan techniczny kranów, druga w tym czasie weszła do pokoju i zabrała z saszetki wszystkie pieniądze. Kobiety jak gdyby nigdy nic wyszły z mieszkania. 77-latek dopiero po kilku minutach zorientował

się, że został okradziony. Oszustki zabrały całe jego oszczędności – ponad 14 tys. zł, które zbierał na pomnik. Przerażony i zdenerwowany utratą majątku zasłabł i trafił do szpitala. Natychmiast poprosił o pomoc Policję.

Co powinieneś wiedzieć?

Oszuści wykorzystują różne sposoby, by wzbogacić się kosztem nieostrożnych osób. Podają się za członków rodziny, pracowników administracji, instytucji państwowych, organizacji charytatywnych itp.

Pamiętaj!

Oni mają jeden cel – okraść Cię!!! Najczęściej wiąże się to z wejściem do mieszkania. Wiedząc to, łatwiej jest się zabezpieczyć.

1.3. Kradzieże kieszonkowe

Co powinieneś wiedzieć?

Kradzieże kieszonkowe stają się plagą. Dokonywane są przede wszystkim w środkach komunikacji miejskiej i na placach targowych. Wykrywalność tych spraw jest niewysoka, co wynika z faktu, że kieszonkowcy nie zostawiają praktycznie żadnych śladów, a stosowane przez nich sposoby i rekwizyty skutecznie odwracają uwagę pokrzywdzonych i ewentualnych świadków. Kieszonkowcy działają przeważnie w grupach kilkuosobowych, w skład których mogą wchodzić również dzieci lub kobiety, często elegancko ubrane. Szczególnie łatwo ofiarami złodziei kieszonkowych padają mężczyźni trzymający portfele w tylnej kieszeni spodni oraz kobiety z torebkami przewieszonymi przez ramię.

Sposób działania kieszonkowców:

- najczęściej „pracują” w grupie, często w duecie – kradzieży dokonuje jeden ze złodziei, pozostali odwracają uwagę, ubezpieczają, przechwytyją łup;

- kieszonkowcem może być każdy: młody przystojny mężczyzna, nobliwy emeryt, bezradna staruszka, niewinnie wyglądające dziecko itp. Specjaliści tej „branży” starają się niczym nie wyróżniać;
- nie mają bagażu, który krępowałby ruch, ale najczęściej typową torbę, reklamówkę lub przewieszony przez rękę płaszcz lub kurtkę;
- wykorzystują ścisk w przejściach, kolejkach, na korytarzach, a także tzw. gorączkę podrózną, zajmowanie miejsc, rozmieszczanie bagażu itp. Aranżują wtedy przypadkowe potrącenie lub otarcie się w wyniku potknięcia;
- za upatrzoną ofiarą potrafią chodzić nawet kilka godzin, wybierając dogodną dla siebie sposobność;
- skradzione portfele, szaszetki są – po natychmiastowym przekazaniu ich obstawie – opróżniane z zawartości i wyrzucane;
- skradzione dokumenty i klucze mogą być wykorzystane do okradzenia domu ofiary.

Techniki działania kieszonkowców:

- „sztuczny tłok” – usypiają czujność ofiary, popychając ją i aranżując ścisk wokół niej;
- „na kosę” – kradzież dokonywana jest przez przecięcie kieszeni, torbki czy siatki;
- „zza parawanu” – sprawca dla ukrycia swego działania posługuje się płaszczem przewieszonym przez rękę;
- „uwaga, złodzieje” – taki okrzyk sprawia, że każdy odruchowo sięga po portfel, wskazując – obserwującym go złodziejom – miejsce, gdzie go ukrył.

Pamiętaj!

Nie licz na to, że złapiesz kieszonkowca, postaraj się raczej udaremnić mu kradzież!!!

Dobre rady

- **Kobieto:**
  - przechowuj niewielkie kwoty pieniędzy w kilku miejscach;
  - rzeczy wartościowych i portfela nie noś w reklamówkach (łatwo je przeciąć);
  - jeśli nosisz pieniądze, dokumenty i klucze w torebce, chowaj je w przegródce z dodatkowym zapięciem (plastikowy zamek błyskawiczny);
  - w miejscach o dużym natężeniu ruchu trzymaj torebkę szczególnie mocno, aby nie zwisała swobodnie, tylko znajdowała się z przodu;
  - w trakcie zakupów staraj się nie prezentować zawartości portfela;
  - kasując bilet w autobusie nie kładź jednocześnie torebki na siedzeniu.
- **Mężczyzno:**
  - nie noś portfela ani w tylnej kieszeni spodni, ani w bocznych kieszeniach marynarki lub płaszcza;
  - miej dodatkową – umieszczoną w nietypowym miejscu – kieszeń przeznaczoną na pieniądze;
  - nie noś portfela tak grubego, że widać go niezależnie od tego, w której jest kieszeni;
  - nie noś portfela w lewej wewnętrznej kieszeni marynarki (najlepiej przełożyć do prawej);
  - w publicznych miejscach pamiętaj o zapięciu marynarki i płaszcza, szczególnie gdy obie ręce masz zajęte np. bagażem.

1.4. Napady

Co powinieneś wiedzieć?

- Często ofiarą napadów padają osoby w stanie nietrzeźwym, wracające samotnie do domu, korzystające z pozornie atrakcyjnych propozycji składanych przez osoby nieznajome.
- **Typowe przykłady działania przestępców:**
  - „na zaczepkę” – sprawca odwraca uwagę wybranej osoby, pyta o godzinę lub prosi o zapalenie papierosa i – wykorzystując nieuwagę ofiary – atakuje;

- „na wabia” – sprawca wykorzystuje współpracowniczkę, atrakcyjną kobietę, która nawiązuje kontakt z wybraną osobą, np. w kawiarni, i wywabia ją poza lokal, gdzie sprawca atakuje;
- „na krawat” – sprawca nawiązuje kontakt z przyszłą ofiarą w miejscu odludnym lub słabo oświetlonym, w tym czasie drugi ze sprawców atakuje od tyłu ofiarę;
- „na handlarza” – pod pozorem korzystnej transakcji sprawca udaje się z przyszłą ofiarą w ustronne miejsce, np. do bramy, gdzie – wykorzystując zaskoczenie osoby – dokonuje napadu.

Pamiętaj!

- Unikaj miejsc niebezpiecznych, odludnych i słabo oświetlonych.
- Zachowaj czujność w takich miejscach, jak: dworce, bazary, parki.
- Jeśli nie ma takiej konieczności – nie wracaj wieczorem samotnie do domu.
- Unikaj pustych przystanków autobusowych, poproś znajomych, by odprowadzili Cię na przystanek.
- W pustym autobusie siadaj blisko kierowcy.
- Nie przyjmuj propozycji podwiezienia przez nieznaną osobę, sam również nie zabieraj przypadkowych pasażerów.
- Powstrzymaj pokusę wracania na skróty, zwłaszcza przez ciemne bramy czy podwórza.
- Zbliżając się do drzwi mieszkania, miej przygotowane klucze.

Jeśli jesteś świadkiem napadu

- Interweniuj tylko wtedy, gdy wiesz, że możesz pomóc skutecznie.
- Jeśli nie masz pewności – nie ryzykuj.
- Natychmiast powiadom Policję lub inne służby/osoby mogące udzielić pomocy.
- Staraj się zapamiętać jak najwięcej szczegółów dotyczących sprawcy i zdarzenia.
- Udziel pomocy ofierze napadu.
- Jeśli zauważyłeś moment kradzieży, krzycz głośno: złodziej!
- Zaczekaj na przyjazd Policji na miejscu zdarzenia, przekaz informacje na temat napadu.

Dobre rady

- W momencie zagrożenia:
  - krzycz głośno – to odstrasza napastnika i sprowadza pomoc;
  - broń się tylko wtedy, gdy wiesz, że potrafisz zrobić to skutecznie (dysponujesz bronią gazową, znasz techniki samoobrony); jeśli nie masz takich możliwości, nie stawiaj oporu – lepiej oddać napastnikowi torebkę niż ryzykować utratę zdrowia lub życia;
  - staraj się zapamiętać wygląd napastnika;
  - zgłoś się natychmiast na Policję.
- Nie ryzykuj niepotrzebnie:
  - nie noś przy sobie większej sumy pieniędzy;
  - unikaj pojawiania się samotnie na ulicy w futrze, z widoczną biżuterią;
  - wieczorem nie przechodź w okolicy restauracji czy dyskotek;
  - unikaj przygodnych znajomości.

1.5. Kradzieże w miejscach wypoczynku

Co powinieneś wiedzieć?

Sprawcy wykorzystują niedomknięte okna, niezamknięte drzwi, nieuwagę osób; dostają się do zajmowanych przez kuracjuszy pokoi i stamtąd zabierają pieniądze oraz wartościowe przedmioty i dokumenty. Doskonale orientują się, kiedy kuracjuszy nie ma w pokoju (np. w czasie posiłków) i w tym czasie dokonują kradzieży.

Pamiętaj!

- Zawsze dokładnie zamykaj okna i drzwi wejściowe w swoim pokoju, nawet jeżeli wychodzisz z niego tylko na chwilę – tę chwilę może wykorzystać złodziej.
- O niedomykających się właściwie oknach i drzwiach zgłaszaj administracji hotelu.
- Nie pozostawiaj w samochodzie w widocznym miejscu rzeczy wartościowych, a najlepiej takie rzeczy przekaż na czas pobytu do depozytu (np. w hotelu, na poczcie lub w banku).
- Uważaj na złodziei kieszonkowych w czasie zakupów – oni wiedzą, że możesz posiadać przy sobie większą gotówkę.

- Korzystając z usług lokali gastronomicznych, nie zawieraj przypadkowych znajomości – nie zapraszaj potencjalnego przestępcy do swojego pokoju, nie obnoś się z cennymi rzeczami.

Dobre rady

- Rzeczy wartościowe i niepotrzebne w czasie pobytu pozostaw w depozycie.
- Jeżeli przyjechałeś samochodem, pozostaw go na parkingu strzeżonym – będziesz spać spokojnie.
- Idąc np. na plażę, basen, zabiegi lecznicze, nie zabieraj ze sobą biżuterii – pozostaw ją w depozycie.
- Przyjdź na spotkanie organizowane w trosce o Twoje bezpieczeństwo przez administrację hotelu z dzielnicowym.

2. Bezpieczeństwo w środkach komunikacji publicznej. Bezpieczna podróż autobusem, pociągiem i samolotem

Pamiętaj!

- Zachowaj szczególną ostrożność na dworcach, gdzie zazwyczaj występuje duży tłok, a także podczas dojazdu do nich, np. w środkach komunikacji publicznej. Bądź szczególnie ostrożny podczas wsiadania do zatłoczonego autobusu czy pociągu i wysiadania z nich. Łatwo możesz stać się ofiarą złodziei kieszonkowych.
- W czasie podróży nie pozostawiaj bagażu bez opieki – zwłaszcza torebek i neseserów.
- Bądź nieufny w stosunku do nieznanymi Ci osób, nie zawieraj przygodnych znajomości, zwłaszcza gdy podróżujesz sam.

Dobre rady

- Przed wyjazdem oceń sprawność psychofizyczną kierowcy oraz stan techniczny autobusu, np. opon. W przypadku, gdy wyruszasz w dłuższą trasę, upewnij się, czy kierowca ma zmiennika.

- Jeżeli zauważysz, że kierowca popełnił wykroczenie drogowe, zwróć mu uwagę i przypomnij o potrzebie bezwzględnego przestrzegania przepisów ruchu drogowego (np. o ograniczeniu prędkości, obowiązkowych przerwach w podróży).
- W trakcie przerw w podróży i postojów unikaj znacznego oddalania się od autokaru.
- Torebkę i podręczny plecak staraj się nosić z przodu lub pod ramieniem, zamknięciem do siebie.
- W podróży miej przy sobie tylko niezbędną kwotę pieniędzy.
- Jeżeli masz przy sobie większą kwotę pieniędzy, nie trzymaj jej w jednym miejscu. Przechowywanie pieniędzy w kilku miejscach zmniejsza ryzyko ewentualnej utraty całej kwoty. Dotyczy to również cennych przedmiotów, czeków podróźnych i dokumentów.
- Nie przyjmuj poczęstunków od przypadkowo poznanych osób. Nie trać kontaktu z otoczeniem – przestępcy mogą to wykorzystać.
- Zachowaj ostrożność w stosunku do szczególnie atrakcyjnych propozycji współpracy, korzystnych ofert handlowych, kupna atrakcyjnych towarów po niskich cenach itp.
- Nie dopuszczaj do zabierania przez dzieci na pokład samolotu sztucznych ogni, petard itp.
- Nie przyjmuj do przewozu paczek, bagaży od innych osób.
- Sprawdź, czy Twój bagaż nie zawiera niebezpiecznych przedmiotów lub substancji – o wyjaśnienie, jakie przedmioty lub substancje są uważane za niebezpieczne zawsze możesz zwrócić się – jeszcze przed spakowaniem – do przewoźnika.
- Jeśli jesteś osobą palącą, pamiętaj, aby zarezerwować miejsce w samolocie w sekcji dla palących. Palenie papierosów w miejscu innym niż wyznaczone jest zabronione, dotyczy to również toalet (zwłaszcza podczas rejsów, w których obowiązuje zakaz palenia tytoniu) – w toaletach zainstalowane są automatyczne gaśnice i czujki dymu.
- Dokładnie zapoznaj się z instrukcją bezpieczeństwa (umieszczona jest ona w kieszeni poprzedzającego fotela) i uważnie wysłuchaj prezentowanych przez personel pokładowy zasad bezpiecznego zachowania i zasad postępowania na wypadek nagłego zdarzenia.
- Zwróć uwagę na lokalizację wyjść awaryjnych.

- Bagaż podręczny powinien zostać umieszczony pod siedzeniem lub w specjalnie do tego przygotowanej górnej półce bagażowej (należy pamiętać, że podczas lotu powinna ona być zamknięta).
- Wszelkie leżące luzem papiery, gazety, pisma powinny być wkładane do kieszeni poprzedzających foteli lub oddane stewardesie.
- Zwracaj uwagę na pozostawione bez opieki w halach lotnisk bagaże i paczki oraz niezwłocznie informuj o takich faktach obsługę lotniska.
- W przypadku zauważenia jakiegokolwiek niepokojącego zjawiska, bezzwłocznie poinformuj o tym personel pokładowy.
- W przypadku wystąpienia zagrożenia nie panikuj, lecz dokładnie wypełniaj polecenia stewardessy.
- Na pokład **samolotu** nie można wносить ostrych przedmiotów, np. pilników do paznokci, nożyczek – zapakuj je wcześniej do walizki. Należy pamiętać, że nad naszym bezpieczeństwem podczas lotu czuwa personel pokładowy przeszkolony na wypadek wystąpienia różnego rodzaju zagrożeń. Dokładne wypełnianie jego poleceń jest gwarancją optymalnych zachowań w czasie zaistnienia ewentualnego zagrożenia.

Pamiętaj!

- **W razie pożaru pociągu:**
  - udziel pierwszej pomocy poszkodowanym;
  - w razie wystąpienia takiej konieczności zatrzymaj pociąg hamulcem bezpieczeństwa;
  - poinformuj o zdarzeniu pracowników kolei i służby ratownicze (o wypadku kolejowym należy poinformować bezzwłocznie za pomocą wszelkich dostępnych środków);
  - w razie potrzeby i możliwości skorzystaj z gaśnicy będącej na wyposażeniu wagonu;
  - jak najszybciej ewakuuj się z miejsca zagrożenia – jeśli to możliwe, wyjdź z pociągu lub przejdź do przodu (rozwój pożaru następuje od miejsca jego wystąpienia do końca pociągu);
  - przy wysiadaniu z pociągu uważaj na sąsiednie tory, o ile to możliwe wysiadaj po tej stronie pociągu, gdzie nie ma torów.

3. Przemoc w rodzinie

3.1. Podstawowe informacje o przemoc domowej

Z kronik policyjnych

Dzisiejszej nocy do oficera dyżurnego zadzwonił 85-letni staruszek, prosząc o pomoc. Z jego relacji wynikało, że 28-letni wnuczek – Antonii S., z którym mieszka od dłuższego czasu, obudził się w nocy i zażądał od dziadka pieniędzy na zakup, jak to określił, „fety” – amfetaminy. Przestraszony mężczyzna zapewniał, że nie ma pieniędzy, ale to tylko zwiększyło agresję młodego człowieka, który zaczął krzyczeć i straszyć, że zabije dziadka. W obawie o własne życie, starszy pan zamknął się w swoim pokoju. Wtedy wnuczek zaczął kopać w drzwi, wyrwał zamek i wtargnął do środka. Zabrał dziadkowi 40 zł i wybiegł z mieszkania. Starszy mężczyzna o całym zdarzeniu natychmiast poinformował Policję. Na miejsce skierowano patrol funkcjonariuszy. W trakcie, kiedy ustalali z 85-latką przebieg wydarzeń, do mieszkania wrócił Antonii S. Został zatrzymany i przewieziony do aresztu. Po sprawdzeniu okazało się, że wnuczek znany jest doskonale Policji z kradzieży i znęcania się nad bliskimi. Dzisiaj zostanie przesłuchany przez policyjnych dochodzeniowców.

Co powinieneś wiedzieć?

- Przemoc w rodzinie może dotyczyć każdego, niezależnie od pochodzenia, statusu materialnego, wieku, płci, wykształcenia. Może przybierać formy przemocy fizycznej, psychicznej, seksualnej oraz ekonomicznej. Wszystkie te formy mogą występować jednocześnie albo niezależnie od siebie.
- **Przemoc ma charakter długotrwały i najczęściej można podzielić ją na następujące fazy, występujące cyklicznie po sobie:**
  - **fazę narastania napięcia** – charakteryzuje się gwałtownym narastaniem napięcia między ofiarą a sprawcą pod wpływem działania różnych czynników; sprawca staje się coraz bardziej agresywny, pobudzony, rozdrażniony, a ofiara wycofuje się, stara się schodzić z drogi, nie prowokować, usprawiedliwia to, że sprawca ją obraża, obwiniając samą siebie;

- **faza gwałtownej przemocy fizycznej** – stanowi eskalację agresji i przemocy sprawcy; jest krótka i brutalna, najczęściej wiąże się z obelgami i obrażeniami cielesnymi ofiary; sprawca zachowuje się jakby nie miał świadomości, co robi;
- **faza miodowego miesiąca** – sprawca zachowuje się tak, jakby dopiero zrozumiał, co zrobił (przeprasza, obiecuje poprawę, składa deklaracje miłości i przywiązania, przynosi kwiaty, prezenty, obiecuje, że nigdy takie zachowanie się nie powtórzy), a ofiara postanawia dać mu kolejną szansę, w imię dobra rodziny, miłości, odpowiedzialności.

Cykle te powtarzają się, z tym że najczęściej następuje skrócenie czasu trwania fazy trzeciej oraz wydłużanie faz pierwszej i drugiej, a zachowania sprawcy są coraz bardziej brutalne i niebezpieczne.

3.2. Przemoc domowa a prawo

Przemoc w rodzinie jest przestępstwem!

Najczęściej przemoc w rodzinie kwalifikowana jest jako przestępstwo z art. 207 k.k., polegające na znęcaniu się fizycznym lub psychicznym nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny. Przemoc jest ścigane z urzędu.

Co powinieneś wiedzieć?

- Jeżeli osoba najbliższa stosuje przemoc wobec Ciebie, czy Twojego dziecka wezwij Policję.
- Podczas interwencji policjanci:
  - udzielą ci niezbędnej pomocy (np. wezwą pogotowie);
  - mogą, w przypadku stwarzania przez sprawcę bezpośredniego zagrożenia dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także dla mienia, dokonać jego zatrzymania lub umieścić go w izbie wytrzeźwień (dotyczy osób w stanie nietrzeźwości);
  - udzielą informacji dotyczącej Twoich praw i wskażą, gdzie należy szukać pomocy (przekazując „Niebieską Kartę” – Kartę B);

- udokumentują przebieg interwencji (wypełniając „Niebieską Kartę” – Kartę A – notatkę urzędową dotyczącą przemocy w rodzinie);
- następnie raz w miesiącu wizytę składać powinien Ci dzielnicowy, aby sprawdzić stan bezpieczeństwa domowników i zachowanie sprawcy.

Dobre rady

- Skorzystaj z doświadczenia dzielnicowego w pracy z ofiarami przemocy, aby uzyskać wiedzę o swoich prawach, możliwościach przeciwstawienia się dalszej przemocy i instytucjach, które mogą udzielić ci wszechstronnego wsparcia.
- Zgłoś się do placówek świadczących pomoc ofiarom przemocy (psychologiczną, prawną, terapeutyczną, medyczną, socjalną).
- Pamiętaj, że instytucje i organizacje do tego powołane pomogą w rozwiązaniu problemów, które powstrzymują Cię przed przeciwstawieniem się przemocy.
- Jeśli nie wiesz, gdzie szukać placówek świadczących pomoc ofiarom przemocy w rodzinie, zgłoś się do dzielnicowego, pracownika socjalnego, pedagoga szkolnego, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, bądź innych znanych Ci osób lub podmiotów pracujących na rzecz dzieci i rodziny.
- Przemoc sama nie ustaje:
  - złóż zawiadomienie do prokuratury lub na Policję o popełnieniu przestępstwa,
  - nie pozwól, by członek rodziny znęcał się nad Tobą lub Twoimi dziećmi.
- Gromadź dokumentację i wszelkie informacje, które pomogą Ci później udowodnić fakt popełnienia przestępstwa:
  - w przypadku pobicia, uszkodzenia ciała, udaj się do lekarza (nawet pierwszego kontaktu) i poproś o zaświadczenie o stanie zdrowia i doznanych obrażeniach. Możesz także starać się o uzyskanie obdukcji u uprawnionego lekarza;
  - nie ukrywaj tego, co dzieje się w Twoim domu przed rodziną, sąsiadami i bliskimi Ci osobami. To oni mogą pomóc, gdy będzie Ci groziło niebezpieczeństwo, bądź zeznawać w sądzie na Twoją korzyść.

- Gdy wiesz, że popełniono przestępstwo lub podejrzewasz, że wobec kogoś stosowana jest przemoc, bo np. słyszysz świadczące o tym odgłosy albo zauważasz niepokojące sygnały, wezwij Policję (możesz to zrobić także anonimowo).
- Jeśli krzywdzone są dzieci, masz obowiązek im pomóc, zawiadom Sąd Rodzinny, Prokuraturę lub Policję.
- Jeżeli byłeś świadkiem przestępstwa, zdecyduj się na złożenie zeznań, żeby pomóc ofierze uwolnić się od przemocy.

**NIE POZOSTAWAJ OBOJĘTNY NA KRZYWDZENIE
INNYCH!
REAGUJ SZCZEGÓLNIE NA PRZEMOC STOSOWANĄ
WOBEC BEZBRONNYCH DZIECI!**

3.3. Przemoc domowa a stereotypy

Powszechne stereotypy dotyczące postrzegania przemocy w rodzinie

- Przemoc jest prywatną sprawą rodziny, do której nie należy się wtrącać.
- Znęcanie się występuje w rodzinach patologicznych.
- Przemoc w rodzinie jest wyolbrzymianym zjawiskiem, gdyż w rzeczywistości występuje sporadycznie.
- Osoby dopuszczające się przemocy wobec osoby najbliższej są chore psychicznie.
- Nadużywanie alkoholu jest główną przyczyną przemocy w rodzinie, trzeźwy sprawca nie znęcałby się nad rodziną.
- Jeżeli nad kimś znęca się członek rodziny, to widocznie osoba ta na przemoc zasłużyła.
- Ofiary same prowokują przemoc swoim zachowaniem.
- Skoro osoba nie ma siniaków ani ran, to znaczy, że nikt się nad nią nie znęca.
- Przemoc była jednorazowym wydarzeniem i nigdy więcej się nie powtórzy.

- Gdyby ofiara rzeczywiście czuła się skrzywdzona, odeszłaby od partnera, który ją bije.
- Sprawca przemocy w rodzinie jest z natury agresywny, także w stosunku do innych.
- Zgwałcenie w związku małżeńskim nie jest możliwe.
- Zgłoszenie faktu przemocy w rodzinie jest zemstą na partnerze lub pretekstem do szybkiego uzyskania rozwodu i pomyślnego przeprowadzenia podziału majątku.
- Rodzice, nawet najgorsi, są lepsi niż osoby obce.
- Rodzice najlepiej wiedzą, jak wychowywać swoje dzieci, nawet jeżeli stosują przemoc i nie należy w to ingerować.
- Skoro ktoś nie prosi o pomoc, to pewnie jej nie potrzebuje.

4. Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży

4.1. Przemoc i agresja

Co powinieneś wiedzieć?

Zjawisko przemocy i agresji wśród dzieci i młodzieży to problemy społeczne, z którymi młodzież może spotkać się na terenie szkoły. Ograniczanie skali tych zjawisk patologicznych wymaga ścisłej współpracy między uczniem, rodzicem, nauczycielem i policjantem. Działając razem możemy być skuteczniejsi!

Jak być bezpiecznym – porady dla dzieci i młodzieży

- **Pamiętaj:**
  - nie chwal się posiadaniem rzeczy wartościowych, takich jak telefon komórkowy, drogi zegarek, odtwarzacz mp3, pieniądze. Mogą one wzbudzać zazdrość i stać się przedmiotem kradzieży. Staraj się nie przynosić do szkoły wartościowych przedmiotów;
  - nie noś klucza do mieszkania w widocznym miejscu;
  - zachowaj szczególną ostrożność wobec młodzieży, która jest znana z używania przemocy wobec innych. Postaraj się unikać miejsc, w których mógłbyś zostać zaatakowany, zaczepiony, szarpany;

- jeśli jesteś szykanowany przez kolegów lub koleżanki z klasy, zgłoś to jak najszybciej osobom dorosłym: nauczycielom, wychowawcy, rodzicom;
- w sytuacji tzw. zaczepki ze strony rówieśników nie podejmuj rozmowy, dyskusji, nie angażuj się w sprzeczki. Staraj się przebywać wśród większej grupy osób, na których pomoc możesz liczyć;
- jeżeli zostaniesz napadnięty, natychmiast powiadom o tym fakcie Policję. Upływający czas działa na korzyść sprawców;
- w przypadku, gdy jakiś kolega nalega, żebyś oddał mu swoje pieniądze lub rzecz należącą do Ciebie i grozi Ci pobiciem, daj mu to i natychmiast poinformuj o tym fakcie rodziców, nauczyciela lub Policję;
- jeśli nie jest to konieczne, staraj się nie wracać do domu samotnie;
- informuj rodziców o miejscu zabawy i czasie powrotu do domu;
- w każdym przypadku, gdy ktoś – grożąc – zmusza Cię do zrobienia czegoś, co uważasz za złe – poinformuj o tym dorosłych.

4.2. Przestępczość wśród dzieci i młodzieży

Jak przeciwdziałać – porady dla rodziców i nauczycieli

- **Pamiętaj:**
  - pilnuj dziecka, żeby nie bawiło się w miejscach odosobnionych;
  - rodzice powinni wiedzieć, gdzie, z kim i w jaki sposób ich dziecko spędza czas wolny. Czy wiesz, jakie zainteresowania, hobby ma Twoje dziecko? Rozmawiaj z nim na ten temat! W miarę możliwości warto również zadbać o to, by dziecko miało zorganizowany i właściwie zagospodarowany czas wolny po zajęciach w szkole czy przedszkolu;
  - dziecko musi wiedzieć, że gdy jest w niebezpieczeństwie, ma prawo bronić się wszystkimi dostępnymi sposobami;
  - naucz dziecko, że w sytuacji zagrożenia jego bezpieczeństwa, a w szczególności jego intymności – powinno walczyć o siebie, o swoje prawa. Może na przykład: wzywać pomocy, krzyczeć, gryźć, kłamać, kopać, płakać. Wszystkie możliwe do wykonania przez dziecko sposoby obrony są wskazane i niezbędne;

- pamiętaj, że w sytuacji pobicia dziecka, wyłudzenia pieniędzy itp. należy zwrócić się o pomoc do Policji;
- nie zwlekaj ze zgłoszeniem zdarzenia! Czas w tym przypadku jest bardzo istotny. Dziecko jest w stanie odtworzyć najwięcej szczegółów zdarzenia zaraz po incydencie;
- naucz dziecko asertywności, by mówiło „NIE” w sytuacjach, które wydają mu się podejrzane. Dziecko powinno wiedzieć kiedy, komu i w jakiej sytuacji powiedzieć „NIE”. Dziecko nie może czuć się winne czy niegrzeczne, gdy stanowczo odmawia dorosłym, mówiąc „NIE”. Poczucie bezpieczeństwa powinno być dla dziecka jedną z najistotniejszych wartości.

Dobre rady

- Ścisła, bieżąca współpraca rodziców, nauczycieli i Policji (specjalistów ds. nieletnich) korzystnie wpływa na poczucie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży.
- Rozmawiajmy o zagrożeniach, omawiajmy strategię wspólnych działań. Ograniczanie niekorzystnych zjawisk występujących w środowiskach młodzieżowych powinno odbywać się przy możliwie maksymalnym zaangażowaniu wszystkich instytucji państwowych i innych podmiotów odpowiedzialnych za wychowanie młodego pokolenia.

5. Patologie wśród dzieci i młodzieży

5.1. Narkotyki

Z kronik policyjnych

Policjanci zatrzymali czterech handlarzy narkotyków. W toku ustaleń stwierdzono, że od około roku rozprowadzali oni haszysz, marihuanę i tabletki ecstasy wśród studentów na uczelniach. Prowodyrem tego przestępczego przedsięwzięcia był 24-latek – to on dostarczał narkotyki pozostałym, a ci z kolei rozprowadzali je dalej. Ciekawe jest, że trzech dilerzy

kompletnie nie zdawali sobie sprawy z przestępczego charakteru swojej działalności, a wręcz traktowali to jako koleżeńską przysługę. Kupione od 24-latka narkotyki odstępowali kolegom nic na tym nie zarabiając. Dilerom przedstawiono zarzuty posiadania i rozprowadzania środków odurzających za co grozi im kara pozbawienia wolności do lat 8. Zatrzymanie odbyło się dzięki dobrej współpracy łódzkich policjantów z władzami uczelni.

Co powinieneś wiedzieć?

- Zażywanie narkotyków to realna możliwość uzależnienia. **Uzależnienie** to realna możliwość utraty instynktu samozachowawczego, realna utrata kontroli nad zachowaniem, zdrowiem i życiem. To realne niebezpieczeństwo, które grozi każdemu!
- **Narkomania** to „stałe lub okresowe używanie w celach innych niż medyczne środków odurzających lub substancji psychotropowych albo środków zastępczych”.
- Nie ma narkotyków „miękkich” i „twardych” – *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii* nie wprowadza takiego podziału i nie uzależnia od niego konsekwencji prawnych.
- Nigdy nie wiadomo, jaki jest skład chemiczny przyjmowanej substancji – nawet w narkotykach pochodzenia naturalnego znajdują się domieszki substancji szkodliwych lub trujących.
- W aptekach są dostępne testery do wykrywania narkotyków w moczu, zaś Policja może sprawdzić zawartość nielegalnych substancji poprzez pobranie krwi lub materiału biologicznego w postaci śliny lub potu.

Narkotyki a prawo

- Przestępstwem jest posiadanie każdej ilości narkotyków.
- Przestępstwem jest także m.in. produkcja środków odurzających, przemyt, nielegalna uprawa maku i konopi, handel i udostępnianie narkotyków innym osobom.
- Ułatwianie użycia albo nakłanianie do użycia narkotyków osoby poniżej 18 roku życia jest przestępstwem zagrożonym karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.
- Sąd rodzinny może skierować nieletnią osobę uzależnioną na przymusowe leczenie i rehabilitację.

- Właściciel, zarządca lub kierownik zakładu gastronomicznego, czy też lokalu rozrywkowego, ma obowiązek powiadomienia organów ścigania, jeśli posiada informacje o popełnianiu przestępstw narkotycznych na terenie tego lokalu lub zakładu.

Pamiętaj!

- Uczestniczenie w obrocie narkotykami, ich zażywanie i posiadanie generuje możliwość występowania innych naruszeń prawa, takich jak kradzieże, włamania, pobicia, wymuszenia itp.
- Osoby z Twojego najbliższego otoczenia: członkowie rodziny, rówieśnicy ze szkoły, znajomi, również mogą mieć ten problem – jeśli zauważysz zmiany w ich dotychczasowym zachowaniu, wyglądzie, upodobaniach, być może potrzebna im jest pomoc.

Dobre rady

Praktycznie w każdym mieście możesz skorzystać z rad terapeuty oraz uzyskać informacje i pomoc w placówkach służby zdrowia, poradniach rodzinnych, ośrodkach pomocy społecznej, punktach konsultacyjnych,

**Ogólnopolski Telefon Zaufania „Narkotyki-Narkomania”:
0 801 199 990 (codziennie 16.00-21.00)
Pomoc *online*: www.narkomania.gov.pl**

5.2. Alkohol

Co powinieneś wiedzieć?

- Z badań wynika, że w polskich szkołach nasilają się różnego rodzaju patologie, które dotyczą coraz młodszych dzieci. Jedną z nich jest alkoholizm. W ostatnich latach znacznie obniżył się wiek alkoholowej inicjacji. Media na co dzień przekazują informacje o bulwersujących opinię publiczną czynach karalnych popełnianych przez nieletnich pod wpływem alkoholu.

- Z całą pewnością alkohol nie jest właściwym doradcą i pomocnikiem w wychowaniu i edukacji młodego pokolenia i pod żadnym pozorem nie powinien on „przekraczać” progu szkoły ani być na jej terenie spożywany. Czy tak się będzie działo, w dużej mierze zależy od nas dorosłych – rodziców, opiekunów, pedagogów, a także sprzedawców napojów alkoholowych.
- Alkohol to używka i nie wolno go spożywać osobom, które nie ukończyły 18 roku życia.
- Alkohol zmienia stan naszych uczuć i sposób myślenia, upośledza koncentrację, kontrolę zachowania, osłabia hamulce moralne oraz wyzwala agresję. Hamuje także rozwój emocjonalny młodego człowieka i opóźnia proces dojrzewania.
- Alkohol jest podstępny wrogiem. Daje złudne i krótkotrwałe wrażenie wolności, swobody oraz zaniku trosk i problemów.
- Osoby nietrzeźwe robią rzeczy, których często żałują, czasami do końca życia. Mogą sprowokować sprawcę i stać się potencjalnymi ofiarami pobicia, rozboju, kradzieży, zgwałcenia, bądź innych niebezpiecznych zdarzeń. Pod wpływem alkoholu może też dojść do przypadkowych kontaktów seksualnych, które niosą ze sobą ryzyko zakażenia wirusem HIV lub chorobami wenerycznymi.

Pamiętaj!

- Uświadamiaj dziecku, że powtarzające się picie alkoholu, w ilościach nieszkodliwych dla dorosłych, nie jest dla młodego organizmu obojętne. Zaburza ono zdolność uczenia się, zapamiętywania i logicznego myślenia. Jest źródłem trudności w nauce, może pokrzyżować plany życiowe oraz zniszczyć karierę zawodową.
- Nie częstuj i nie proponuj dziecku alkoholu, bo będzie trudno wytłumaczyć mu później, że szkodzi on zdrowiu.
- Nie ucz dziecka, że jedyną formą obchodzenia uroczystości rodzinnych jest spotkanie przy alkoholu. W przeciwnym razie wyniesie ono z domu przeświadczenie, że w taki sposób należy świętować swoje sukcesy i osiągnięcia szkolne, np. zdany egzamin, dobrze napisaną klasówkę, spotkanie towarzyskie z rówieśnikami.
- Uzależnienie od alkoholu może dotyczyć każdego, na oddziały odwykowe trafiają często pacjenci małoletni.

- Jeżeli zauważysz, że Twoje dziecko ma problem z alkoholem, tj. zaczyna pić w sposób niekontrolowany, nie zatajaj tego. Tylko odpowiednia reakcja, wyrozumiała postawa i konsekwencja w działaniu dadzą Twojemu dziecku szansę na wyleczenie. Zgłoś się do wychowawcy lub pedagoga szkolnego, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, tam uzyskasz informacje, gdzie możesz szukać pomocy i w jaki sposób rozpocząć profesjonalne leczenie.
- Dyskretnie obserwuj dziecko po powrocie ze szkoły, od kolegi – jego reakcje psychofizyczne, zapach z ust. Zwracaj także uwagę na przyniesione do domu butelki, puszki po piwie i inne opakowania.
- Przede wszystkim **rozmawiaj z dzieckiem**, poświęcaj mu swój czas, aby nie szukało ucieczki od własnych trosk i problemów w substancjach sztucznie zmieniających jego nastrój, bo jest to droga donikąd.

Alkohol a prawo

- Zgodnie z *Ustawą o postępowaniu w sprawach nieletnich* spożywanie alkoholu w celu wprowadzenia się w stan odurzenia jest jednym z przejawów świadczących o demoralizacji nieletniego i w przypadku stwierdzenia takiej sytuacji każdy powinien powiadomić rodziców lub opiekuna nieletniego, szkołę, specjalistę ds. nieletnich najbliższej jednostki Policji, sąd rodzinny.
- Wielokrotne, powtarzające się częstowanie dziecka alkoholem, dostarczanie mu napoju alkoholowego, ułatwianie jego spożycia, bądź nakłanianie do jego spożycia stwarza niebezpieczeństwo przyzwyczajenia go do stałego picia napojów alkoholowych lub umocnienia w nim tego rodzaju skłonności. Jest to przestępstwo z **art. 208 k.k.**, za które grozi kara grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do lat 2.
- Sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych małoletnim, zgodnie z przepisami *Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* **jest przestępstwem**, za które grozi kara grzywny oraz cofnięcie przedsiębiorcy zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.
- Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości zabrania się sprzedaży i podawania napojów alkoholowych, m.in. na terenie szkół, innych zakładów i placówek oświatowo-wychowawczych, opiekuńczych i domów studenckich oraz w środkach i obiektach komunikacji

publicznej. Zachowanie takie stanowi przestępstwo. Spożywanie alkoholu w tych miejscach jest wykroczeniem.

- Spożywanie napojów alkoholowych na ulicach, placach i w parkach jest zabronione i stanowi wykroczenie, z wyjątkiem miejsc przeznaczonych do ich spożycia w punktach sprzedaży tych napojów.

Dobre rady

Jeżeli Twoje dziecko ma problem związany z alkoholem, zadzwoń na ogólnopolski telefon zaufania **Pomarańczowa Linia** – telefon dla rodziców dzieci, które piją alkohol, gdzie uzyskasz informacje i porady na temat placówek udzielających wsparcia na terenie całego kraju.

0 801 140 068

**(od poniedziałku do piątku w godz. 14.00-20.00;
koszt połączenia jak za 1 impuls lokalny)**

6. Bezpieczeństwo w ruchu drogowym

Polska należy do krajów o bardzo wysokim stopniu zagrożenia wypadkami drogowymi. Na domiar złego wypadki te charakteryzują się dużą liczbą ofiar śmiertelnych. Za główną przyczynę zdarzeń drogowych w Polsce uznaje się nieprawidłowe zachowania użytkowników dróg, zarówno pieszych, jak i kierujących pojazdami. Złe nawyki, niewystarczająca świadomość związana z zagrożeniami, z jakimi można się spotkać na drodze, powodują, że wypadki drogowe od wielu lat są w Polsce poważnym problemem społecznym.

Co powinieneś wiedzieć?

- Wypadek drogowy, inaczej nazywany komunikacyjnym, to nagłe zdarzenie w ruchu drogowym, w wyniku którego nastąpiła śmierć uczestnika ruchu, uszkodzenie ciała lub znaczna szkoda materialna.

- W Polsce w wypadkach drogowych każdego roku ginie ponad 5 tys. osób, kilkadziesiąt tysięcy doznaje obrażeń, a wiele osób zostaje inwalidami do końca życia.
- Jak wynika z policyjnych statystyk, większość wypadków powstaje z winy kierującego: jego skłonności do brawurowej jazdy, nieuwagi, lekkomyślności, w tym również tendencji do siadania za kierownicą po spożyciu alkoholu.
- Wypadków komunikacyjnych nie unikniemy, są one bowiem nieuchronnym następstwem rozwoju motoryzacji. Możemy jednak znacznie ograniczyć ich liczbę oraz skutki.

Pamiętaj!

- Nie siadaj za kierownicą, gdy jesteś zmęczony lub niewyspany, albo gdy źle się czujesz.
- Nigdy nie siadaj za kierownicą po wypiciu alkoholu.
- Nie przekraczaj dozwolonej przepisami prędkości.
- Zawsze stosuj się do znaków i sygnałów drogowych.
- Przestrzegaj zasady ograniczonego zaufania i szczególnej ostrożności, przede wszystkim wtedy, gdy przejeżdżasz skrzyżowanie, przejście dla pieszych lub przejazd dla rowerzystów.
- W dalsze trasy staraj się wybierać ze znajomymi i unikaj postojów na odosobnionych pustych parkingach lub w przypadkowych miejscach.
- Jedź ostrożnie i myśl o tym, co dzieje się na drodze – analizuj sytuację.
- Wyobraźnia to podstawowa cecha dobrego kierowcy.
- Dziecko do 12 roku życia, nie przekraczające 150 cm wzrostu, przewozić należy w foteliku ochronnym lub w innym urządzeniu do przewożenia dzieci odpowiadającym wzrostowi i wadze dziecka oraz odpowiednim wymaganiom technicznym.

Dobre rady

- Osoby biorące udział w kolizji mogą „sprawę” załatwić same, jeśli wspólnie uznają, że okoliczności zdarzenia nie budzą wątpliwości. W takim przypadku wymieniają się oświadczeniami (warto odpowiedni blankiet wozić w samochodzie), a następnie zgłaszają się z takimi oświadczeniami do swoich ubezpieczycieli, informując o zdarzeniu.

- Jeśli okoliczności zdarzenia lub ich ocena dokonana przez uczestników jest niejednoznaczna, w takim przypadku należy wezwać Policję. Funkcjonariusze posiadają niezbędne kwalifikacje i uprawnienia do rozstrzygania tego typu sporów.
- W przypadku kolizji obowiązkiem uczestników jest niezwłoczne usunięcie z jezdni pojazdów biorących w niej udział. Nie wolno jednak tego robić, jeśli doszło do wypadku z ofiarami.
- Jeśli usunięcie pojazdu nie będzie możliwe, wtedy obowiązkiem kierowcy jest odpowiednio oznakować miejsce zdarzenia. Musi on – jeśli jest to możliwe – włączyć światła awaryjne, a także ustawić trójkąt ostrzegawczy.
- Gdy do kolizji doszło na autostradzie lub drodze ekspresowej trójkąt ustawiamy w odległości 100 m od unieruchomionych pojazdów. Na innych drogach poza obszarem zabudowanym w odległości od 30 do 50 m od pojazdów.
- Kiedy na miejsce przybędą policjanci, to oni „przejmują dowodzenie”. Uczestnicy kolizji mają obowiązek bezwzględnie dostosować się do poleceń wydawanych przez funkcjonariuszy.
- Policjanci określą winnego zdarzenia drogowego. Jeśli wskazany nie zgadza się z oceną policjantów, ci kierują wniosek o rozstrzygnięcie sporu do Sądu Grodzkiego właściwego dla terenu, na którym zaistniała kolizja.

Co powinieneś wiedzieć o mandatach karnych?

- Policjanci nakładają grzywny tylko w postaci mandatu kredytowego (nie pobierają gotówki), z wyjątkiem sprawców wykroczeń niemających stałego miejsca zamieszkania na terenie Polski, na których nakłada się mandaty gotówkowe.
- Warunkiem nałożenia mandatu karnego za każde wykroczenie jest wyrażenie przez sprawcę wykroczenia zgody na przyjęcie mandatu.
- Policjant, który nakłada na kierującego grzywnę w drodze mandatu karnego, ma obowiązek poinformować go o prawie odmowy jego przyjęcia, a także o liczbie punktów karnych, które zostaną wpisane na jego konto do policyjnej ewidencji (informacja o punktach jest wpisywana na odcinku mandatu karnego wręczanego sprawcy wykroczenia).

- W przypadku, gdy sprawca wykroczenia skorzysta z prawa odmowy przyjęcia mandatu karnego, sprawa jest kierowana do Sądu Grodzkiego, który orzeka, czy rację miał policjant, czy też osoba, która odmówiła przyjęcia mandatu.
- W razie odmowy przyjęcia mandatu karnego lub nieuiszczenia w wyznaczonym terminie grzywny nałożonej mandatem kredytowym, organ, którego funkcjonariusz nałożył grzywnę, występuje do sądu z wnioskiem o ukaranie.
- Uprawnionym do uchylecia prawomocnego mandatu karnego jest sąd właściwy do rozpoznania sprawy, na którego obszarze działania grzywna została nałożona. Uchylając mandat karny, nakazuje się podmiotowi, na rachunek którego pobrano grzywnę, zwrot uiszczony kwoty.
- Wysokość kar pieniężnych – tzw. taryfikator – za poszczególne wykroczenia reguluje *Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 listopada 2003 r. w sprawie wysokości grzywien nakładanych w drodze mandatów karnych za wybrane rodzaje wykroczeń* (Dz. U. Nr 208, poz. 2023), zaś zasady przyznawania punktów karnych – *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 grudnia 2002 r. w sprawie postępowania z kierowcami naruszającymi przepisy ruchu drogowego* (Dz. U. Nr 236, poz. 1998 z późn. zm.).

Pamiętaj!

Przekroczenie dozwolonej prędkości pozwala na nałożenie grzywny:

- od 6 do 10 km/h – 20-50 zł, 1 pkt;
- od 11 do 20 km/h – 50-100 zł, 2 pkt;
- od 21 do 30 km/h – 100-200 zł, 4 pkt;
- od 31 do 40 km/h – 200-300 zł, 6 pkt;
- od 41 do 50 km/h – 300-400 zł, 8 pkt;
- powyżej 51 km/h – 400-500 zł, 10 pkt.
- W przypadku przekroczenia dozwolonej prędkości o wartość mniejszą niż 6 km/h, pomimo możliwości nałożenia grzywny do 50 zł, punktów karnych nie przypisuje się.

Co powinieneś wiedzieć w przypadku kontroli drogowej!

- Policjant umundurowany w warunkach dostatecznej widoczności podaje sygnały tarczą do zatrzymywania pojazdów lub ręką, a w warunkach niedostatecznej widoczności – latarką ze światłem czerwonym albo tarczą do zatrzymywania pojazdów ze światłem odblaskowym lub światłem czerwonym. Jest on uprawniony do zatrzymania każdego pojazdu w każdym miejscu i czasie bez względu na to, czy dysponuje radiowozem, czy też nie; istotna dla uprawnień jest jego łatwa rozpoznawalność, czyli umundurowanie (art. 6 ust. 2 *Ustawy – Prawo o ruchu drogowym*).
- Policjant nieumundurowany jest uprawniony do zatrzymania kierującego pojazdem przez całą dobę, ale wyłącznie na obszarze zabudowanym i pod warunkiem posługiwania się tarczą do zatrzymywania pojazdów (tzw. lizakiem), a w warunkach niedostatecznej widoczności – latarką ze światłem czerwonym albo tarczą ze światłem odblaskowym lub czerwonym. Policjant używający pojazdu samochodowego lub śmigłowca może wydawać kierującemu pojazdem polecenia określonego zachowania się za pomocą urządzeń nagłaśniających, sygnalizacyjnych lub świetlnych.

Pamiętaj!

- Pojazd powinien być zatrzymany w miejscu, gdzie nie utrudnia to ruchu i nie zagraża jego bezpieczeństwu. W celu dojazdu do wyznaczonego miejsca, policjant może wydać kontrolowanemu uczestnikowi ruchu polecenie jazdy za pojazdem policyjnym.
- W przypadku wydania przez funkcjonariusza sygnału do zatrzymania pojazdu kierujący tym pojazdem jest obowiązany:
  - zatrzymać pojazd,
  - trzymać ręce na kierownicy i nie wysiadać z pojazdu, chyba że zażąda tego kontrolujący.
- Na polecenie kontrolującego kierowca powinien:
  - wyłączyć silnik pojazdu,
  - włączyć światła awaryjne.
- Kierujący pojazdem lub pasażer pojazdu mogą wysiadać z kontrolowanego pojazdu wyłącznie za zezwoleniem kontrolującego.

- Policjant, po zatrzymaniu pojazdu, podaje kierującemu stopień, imię i nazwisko oraz przyczynę zatrzymania, a ponadto:
  - policjant umundurowany okazuje legitymację służbową na żądanie kontrolowanego uczestnika ruchu,
  - policjant nieumundurowany okazuje legitymację służbową bez wezwania.
- Policjant może pominąć tę procedurę w przypadkach, gdy:
  - pojazd zostaje zatrzymany w wyniku prowadzonego pościgu;
  - zatrzymuje pojazd, co do którego istnieje uzasadnione podejrzenie, że pochodzi z przestępstwa;
  - jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie, że w aucie znajdują się osoby, które popełniły przestępstwo.
- W tych przypadkach policjant nakazuje kierującemu pojazdem lub pasażerowi pojazdu opuścić pojazd, stanąć w rozkroku i oprzeć ręce na dachu (boku) pojazdu lub położyć się na pasie drogowym twarzą do ziemi.
- **Do pojazdu policyjnego uczestnik ruchu może być wpuszczony tylko w razie konieczności:**
  - udzielenia mu pomocy medycznej;
  - doprowadzenia go do jednostki Policji, izby wytrzeźwień lub placówki służby zdrowia;
  - poddania go badaniu w celu ustalenia zawartości w organizmie alkoholu lub środka działającego podobnie do alkoholu, jeżeli wykonanie tej czynności w innych warunkach byłoby niemożliwe lub mogłoby zakłócić porządek;
  - okazania przebiegu zarejestrowanego wykroczenia;
  - przeprowadzenia czynności procesowych.
- Policjant, zatrzymując dokument stwierdzający uprawnienie do kierowania pojazdami, wydaje pokwitowanie.
- **Jeśli masz podejrzenia, że osoba zatrzymująca Cię do kontroli nie jest policjantem, lecz kimś przebranym za policjanta, to w takiej sytuacji należy kontynuować jazdę do najbliższej jednostki Policji albo do miejsca gdzie można spotkać inne osoby (stacja paliw, przydrożny bar lub zajazd itp.) i zadzwonić do najbliższego komisarzatu (tel. 112 lub 997).**